

Zarządzenie nr 29/2009

Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie
z dnia 12 listopada 2009 roku

---

w sprawie: **w sprawie przyjęcia „Programu wspierania rodzin i rozwoju rodzicielstwa zastępczego dla miasta Włocławek”.**

Na podstawie § 6 pkt 7 Statutu Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie we Włocławku nadanego Uchwałą nr XXIX/79/2009 Rady Miasta Włocławek z dnia 25 maja 2009 r. w sprawie uchwalenia Statutu Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie we Włocławku zarządzam, co następuje:

§ 1

Wprowadza się do realizacji „Programu wspierania rodzin i rozwoju rodzicielstwa zastępczego dla miasta Włocławek” zatwierdzony Uchwałą nr XXXV/301/09 Rady Miasta Włocławek z dnia 26 października 2009 roku stanowiący załącznik Nr 1 do niniejszego zarządzenia.

§ 2

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.

§ 3

Zarządzenie podlega opublikowaniu na stronie Biuletynu Informacji Publicznej MOPR.

DYREKTOR
Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie
Ignatowska
Maria Ignatowska

Uchwała Nr XXXV/301/09
Rady Miasta Włocławek
z dnia 26 października 2009 roku

w sprawie przyjęcia "Programu wspierania rodzin i rozwoju rodzicielstwa zastępczego dla miasta Włocławek"

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2001r. Nr 142, poz. 1591, z 2002r. Nr 23, poz. 220, Nr 62, poz. 558, Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271 i Nr 214, poz. 1806, z 2003r. Nr 80, poz. 717 i Nr 162, poz. 1568, z 2004r. Nr 102, poz. 1055, Nr 116, poz. 1203 i Nr 167, poz. 1759, z 2005r. Nr 172, poz. 1441 i Nr 175, poz. 1457, z 2006r. Nr 17, poz. 128 i Nr 181, poz. 1337, z 2007r. Nr 48, poz. 327, Nr 138, poz. 974 i Nr 173, poz. 1218; z 2008r. Nr 180, poz. 1111 i Nr 223, poz. 1458 oraz z 2009 r. Nr 52, poz.420) i art.12 pkt 11 w związku z art. 92 ust. 2 ustawy z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie powiatowym (Dz.U. z 2001r. Nr 142, poz. 1592, z 2002r. Nr 23, poz. 220, Nr 62, poz. 558, Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271, Nr 200, poz. 1688, Nr 214, poz. 1806, z 2003r. Nr 162, poz.1568, z 2004r. Nr 102, poz.1055 i Nr 167, poz.1759, z 2007r. Nr 173, poz. 1218, z 2008r. Nr 180, poz. 1111 i Nr 223, poz. 1458 oraz z 2009r. Nr 92, poz. 753) oraz art. 17 ust. 1 pkt 13 i art. 19 pkt 4 w związku z art.110 ust. 10 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2008r. Nr 115, poz. 728, Nr 171, poz. 1056, Nr 216, poz. 1367, Nr 220, poz. 1431 i Nr 223, poz. 1458, oraz z 2009r. Nr 6, poz. 33, Nr 65, poz. 554, Nr 69, poz. 590, Nr 92, poz. 753 i Nr 127, poz. 1055)

uchwała się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się "Program wspierania rodzin i rozwoju rodzicielstwa zastępczego dla miasta Włocławek" stanowiący załącznik do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Włocławek.

§ 3.1. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

2. Uchwała podlega podaniu do publicznej wiadomości poprzez ogłoszenie w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Miasta Włocławek.

Przewodniczący
Rady Miasta

Rafał Sobolewski

UZASADNIENIE

Pomoc rodzinie mającej trudności w wypełnianiu swoich funkcji oraz opieka nad dzieckiem z tej rodziny stanowi jeden z podstawowych bloków zadaniowych przypisanych do realizacji samorządowym jednostkom organizacyjnym pomocy społecznej. Z uwagi na specyfikę i różnorodność występujących problemów zadania te winny być realizowane w ramach polityki społecznej miasta przez wszystkie podmioty działające w obszarach pomocy dziecku i rodzinie.

Przedłożony „Program wspierania rodzin i rozwoju rodzicielstwa zastępczego dla miasta Włocławek” stanowi uzupełnienie przyjętego Uchwałą Nr 136/XL/05 z dnia 7 listopada 2005r. Rady Miasta Włocławek Miejskiego Programu Opieki nad Dzieckiem i Rodziną i uwzględnia zintegrowany, wielozakresowy system działań zapobiegających występowaniu dysfunkcji i wzmacniający potencjał tkwiący w rodzinie. Program jest zbieżny z kierunkami działań przyjętymi w Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych miasta Włocławka na lata 2008-2015.

WZ. PREZYDENTA MIASTA

Robert Kubiś
Robert Kubiś
Zastępca Prezydenta

Załącznik
do Uchwały Nr XXXV/301/09
Rady Miasta Włocławek
z dnia 26 października 2009 roku

**„ Program wspierania rodzin i rozwoju
rodzicielstwa zastępczego dla miasta Włocławek”**

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie we Włocławku

2009

WSTĘP

W celu zapewnienia pomocy i wsparcia rodzinom mającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej wobec swoich dzieci, a każdemu dziecku pozbawionemu częściowo lub całkowicie opieki rodziców – stabilnego, trwałego i rodzinnego środowiska wychowawczego – tworzy się kompleksowy system pomocy rodzinom wychowujących małoletnie dzieci:

„ Program wspierania rodzin i rozwoju rodzicielstwa zastępczego dla miasta Włocławek ”.

Przedłożony Program stanowi uzupełnienie przyjętego Uchwałą Nr 136/XL/200 Rady Miasta Włocławek z dnia 7 listopada 2005 roku Miejskiego Programu Opieki nad Dzieckiem i Rodziną i jest zbieżny z celami oraz kierunkami już realizowanych działań, a także ze Strategią integracji i rozwiązywania problemów społecznych miasta Włocławka na lata 2008 - 2015.

Program wspierania rodzin i rozwoju rodzicielstwa zastępczego oparty został na założeniu, że tylko stworzenie spójnego, zintegrowanego systemu, współpraca i równoległa realizacja wielozakresowej pomocy, świadczona na rzecz rodziny we wszystkich obszarach polityki społecznej takich jak: zdrowie, edukacja, polityka lokalowa, pomoc społeczna, kultura, sport, zatrudnienie; może przyczynić się w kilkuletniej perspektywie do ograniczenia umieszczeń dzieci w instytucjonalnych formach opieki na rzecz pozostawiania w rodzinie naturalnej lub rodzinnej pieczy zastępczej, a w konsekwencji także do poprawy sytuacji dzieci odrzuconych i osieroconych.

Aby system pomocy dziecku i rodzinie działał sprawnie, ważne jest również zdefiniowanie obszaru pomocy w tym zakresie nie tylko w kategoriach kosztów, ale dalekosiężnych i opłacalnych dla środowiska lokalnego inwestycji społecznych. Inwestycji nastawionych głównie na zapobieganie niepożądanym zmianom, rozwijanie umiejętności rodzicielskich czego efektem winny być zmiany w jakości życia dziecka i rodziny.

Zgodnie z polityką społeczną państwa i obowiązującymi przepisami prawa odpowiedzialność za realizację zadania z zakresu opieki nad dzieckiem i rodziną została przypisana jednostkom samorządu terytorialnego a bezpośrednio jednostkom organizacyjnym pomocy społecznej. Tym samym zarówno na poziomie gmin, jak i powiatów stworzona została możliwość podejmowania skuteczniejszych działań profilaktycznych i pomocowych nakierowanych na dziecko i rodzinę w oparciu o pełniejsze rozpoznanie i znajomość środowisk oraz pojawiające się problemy.

„ Program wspierania rodzin i rozwoju rodzicielstwa zastępczego dla miasta Włocławek „ ma charakter otwarty, co oznacza, że w miarę pojawiania się nowych problemów oraz uregulowań prawnych można będzie go modyfikować, dostosowując do aktualnej sytuacji prawnej i możliwości finansowych.

I. OPIS SYTUACJI PROBLEMOWEJ

Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, obok długotrwałego bezrobocia i ubóstwa jest najczęstszym powodem udzielania różnorodnych świadczeń pomocy społecznej przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie we Włocławku. Według stanu na dzień 30.06.2009 roku różnymi formami pomocy i wsparcia objęto 6 843 rodziny oraz 13 814 osób w tych rodzinach, co stanowi około 17% ogółu mieszkańców miasta. Z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego udzielono pomocy na rzecz 1475 rodzin w tym dla rodzin niepełnych 1226, wielodzietnych 325. Znaczny odsetek wśród osób stanowią długotrwanie korzystający ze świadczeń pomocy społecznej. Skutkiem wynikającym z powyższego jest zjawisko dysfunkcji rodziny wyrażające się m.in. niewydolnością opiekuńczo - wychowawczą rodziców, demoralizacją małoletnich i koniecznością organizowania opieki nad dzieckiem poza rodziną naturalną.

Niezaradność rodziny w sprawowaniu opieki i wychowywaniu własnych dzieci wynika i łączy się najczęściej z innymi dysfunkcjami takimi jak: ubóstwo, alkoholizm, zła sytuacja mieszkaniowa, uzależnienie od środków psychoaktywnych, przemoc, zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych; problemy w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich bądź zawodowych wyrażające się niedojrzałością emocjonalną, niskim poziomem kultury pedagogicznej, problemami w relacjach interpersonalnych oraz bezradnością w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Zaburzona struktura rodziny niekorzystnie wpływa na sytuację dziecka i jego więź z rodziną; rodzicom brakuje umiejętności tworzenia właściwego klimatu życia rodzinnego, rozładowywania napięć powstałych poza domem, właściwych wzorców komunikacji i dawania rodzinie poczucia bezpieczeństwa oraz obdarzania dzieci troską i uwagą. W wielu sytuacjach osoby małoletnie pozostawione są "same sobie" a większość wolnego czasu spędzają poza domem, na podwórkach i ulicy. Odrzucone przez środowisko rodzinne szukają akceptacji wśród rówieśników, łączą się w grupy subkulturowe, wagarują, uciekają z domu, przejawiają zachowania niedostosowania społecznego i popadają w konflikt z prawem. Nadzorami kuratorów sądowych w roku 2008 objętych zostało 2412 małoletnich i nieletnich.

Różnorodność przyczyn i uwarunkowań powodujących niewywiązywanie się przez rodziców ze swoich funkcji i obowiązków oraz związana z tym demoralizacja małoletnich stanowią dominującą przyczynę okresowego lub trwałego umieszczenia dzieci i młodzieży szkolnej w instytucjonalnych formach opieki. Najbardziej zbliżoną do domu rodzinnego formą zapewnienia dziecku pozbawionemu częściowo lub całkowicie opieki rodziców jest forma rodzinnej opieki zastępczej. Na terenie miasta Włocławek pomimo szeroko prowadzonych kampanii w tym zakresie nadal występują trudności w pozyskiwaniu kandydatów do podjęcia tego typu obowiązku. Większość dzieci, które z różnych powodów nie znajdują odpowiedniej opieki i nie mogą przebywać w domach rodzinnych jest umieszczana w całodobowych placówkach opiekuńczo-wychowawczych bądź rodzinach spokrewnionych z dzieckiem.

Na terenie miasta Włocławek opiekę dzieciom zapewnia:

- a) 156 rodzin zastępczych w tym:
- 131 spokrewnionych z dzieckiem, w których do końca czerwca 2009r. przebywało 170 małoletnich,
  - 16 niespokrewnionych z dzieckiem, w których umieszczono 22 dzieci oraz
  - 1 rodzina zawodowa niespokrewniona z dzieckiem o charakterze pogotowia rodzinnego w której opiece znalazło 4 małoletnich dzieci;
- b) 4 całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze dysponujące ogółem 118 miejscami w tym:
- Wielofunkcyjna Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza przy ulicy Żytniej 55,
  - Dom Dziecka nr 2, przy ulicy Sielskiej 3,
  - Integracyjny Dom Dziecka „Paulinka” przy ulicy Pszczelej 20,
  - Dom Dziecka Caritas Diecezji Włocławskiej przy ulicy Leśnej 2a
- W okresie I półrocza 2009 r. z pobytu w/w placówek skorzystało ogółem 134 małoletnich.*
- c) Z powodu braku miejsc w domach dziecka funkcjonujących na terenie miasta Włocławek w placówkach o-w na terenie innych powiatów aktualnie przebywa 37 małoletnich,
- d) Funkcję opiekuńczą rodziny wspomaga również działalność 5 placówek wsparcia dziennego – Świetlice Profilaktyczno-Wychowawcze MOPR z oferty których w postaci m.in. pomocy w nauce, organizacji czasu wolnego, posiłku skorzystało w I półroczu 2009 roku 333 dzieci w wieku 7-16 lat.

Zmieniające się uwarunkowania społeczno - ekonomiczne i ich negatywny wpływ na życie wielu rodzin; powoduje konieczność podejmowania nowatorskich i skutecznych działań zapobiegających wykluczeniu społecznemu dziecka i rodziny. Szczególny nacisk należy położyć na pracę socjalną w środowisku i motywowanie rodzin do zmian, poradnictwo specjalistyczne i terapię rodzin, rozwijanie rodzinnych form opieki zastępczej oraz wspieranie wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych w przygotowywaniu do samodzielnego życia.

Pozostawienie rodzin bez fachowego wsparcia i wieloaspektowej pomocy specjalistycznej spowoduje dalszy wzrost zjawiska ich degradacji i skutkować będzie konsekwencjami, które najbardziej zagrażają i dotyczą dzieci. Analiza sytuacji rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym wskazuje, że najczęściej i najchętniej korzystają one z biernych form pomocy (zasiłki, pomoc rzeczowa). W większości przypadków instrumentalnie traktują instytucje pomocowe oraz ich pracowników, nie współpracują z nimi na rzecz poprawy własnej sytuacji, starają się uzyskać jak najwyższe świadczenia lub odpowiednie zaświadczenia. Taka sytuacja nie daje szansy na poprawę sytuacji życiowej rodziny i na usamodzielnienie; ale – prowadzi do uzależnienia się od pomocy, powoduje wzrost bierności i postaw roszczeniowych, sprzyja ich utrwalaniu oraz dziedziczeniu. Rodziny te posiadają jednocześnie potencjał do tego, aby realizować podstawowe funkcje opiekuńcze i wychowawcze wobec dzieci. Odpowiednia motywacja, przełamanie niechęci do korzystania z oferowanych form pomocy może przyczynić się do przywrócenia prawidłowego wypełniania roli rodzica.

Aby system opieki nad dzieckiem i rodziną przyniósł pożądane efekty i prowadził do skutecznego rozwiązywania problemów, konieczne jest objęcie rodzin długofalową, intensywną i kompleksową pomocą poprzez realizację następujących działań:

- po pierwsze – należy uczynić wszystko aby dziecko pozostało w rodzinie własnej – zgodnie z zasadą pomocniczości nie wyręczając zbytnio rodziców;
- po drugie – zapobiegać patologiom społecznym;
- po trzecie - tworzyć rodzinne formy opieki zastępczej, tak aby tylko w ostateczności kierować dzieci do placówek opiekuńczych,
- po czwarte – przygotować wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo – wychowawczych do samodzielnego życia.

Dążąc do zapewnienia skutecznego rozwiązywania problemów rodziny Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie we Włocławku - koordynator i realizator lokalnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną, jako priorytety w swojej działalności przyjął pracę z:

- ✓ rodzinami niewydolnymi wychowawczo, dotkniętymi przemocą, ubogimi i zagrożonymi ubóstwem,
- ✓ dziećmi wymagającymi zapewnienia czasowej opieki i wychowania poza rodziną biologiczną,
- ✓ rodzinami znajdującymi się w sytuacjach kryzysowych wynikających z problemów rodziców dzieci,
- ✓ rodzicami małoletnich przebywających w różnego typu formach opieki instytucjonalnej i zastępczej,
- ✓ ze spokrewnionymi i niespokrewnionymi rodzinami zastępczymi,
- ✓ usamodzielnianymi wychowankami placówek o-w i rodzin zastępczych.

II. Cele Programu

1. Podniesienie poziomu wydolności rodziny w sprawach opiekuńczo- wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego,
2. Zapobieganie kierowaniu dzieci do umieszczenia w instytucjonalnych formach opieki na rzecz pozostawienia w rodzinie naturalnej,
3. Rozwój rodzinnych form rodzicielstwa zastępczego.

III. Kierunki działań

1. Wczesna profilaktyka jako działania powszechne skierowane do wszystkich członków rodziny zapobiegające występowaniu lub pogłębianiu istniejących dysfunkcji realizowane poprzez:

- a) Dostosowywanie zakresu usług do aktualnych potrzeb i problemów środowiska,
- b) Upowszechnianie informacji o formach pomocy rodzinie,
- c) Wdrażanie pomocy w środowiskach otwartych: praca streetworkera z dziećmi ulicy,
- d) Zapewnienie dzieciom, młodzieży oraz rodzinom wsparcia w dziennych placówkach środowiskowych i specjalistycznych,

2. Praca z rodziną - jako działania odbudowujące funkcje i więzi rodzinne oraz zapobiegające kierowaniu dzieci do instytucjonalnych form opieki realizowane poprzez:

- a) Podnoszenie i wzmacnianie kompetencji rodziny,
- b) Systemową pracę socjalną z rodziną dysfunkcyjną w środowisku,
- c) Zapewnienie dzieciom i rodzinom wsparcia specjalistów,
- d) Reintegracja rodziny,
- e) Sukcesywne wprowadzanie „asystenta rodzinnego” do środowisk dysfunkcyjnych i niewydolnych wychowawczo,
- f) Tworzenie zespołów interdyscyplinarnych,
- g) Wdrażanie nowoczesnych metod pracy z rodziną,
- h) Podwyższanie kompetencji i doskonalenie kwalifikacji zawodowych osób pracujących z rodziną,

3. Rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej - jako działania zapewniające dzieciom optymalne warunki pobytu poza rodziną naturalną realizowane poprzez :

- a) Promocję rodzinnych form opieki zastępczej, pozyskiwanie i szkolenie kandydatów,
- b) Zwiększanie liczby niespokrewnionych i zawodowych rodzin zastępczych,
- c) Wsparcie i poradnictwo specjalistyczne,
- d) Intensyfikację działań edukacyjno – terapeutycznych oraz podnoszenie kompetencji wychowawczych opiekunów zastępczych,
- e) Promowanie idei placówek rodzinnych,
- f) Pozyskiwanie lokali i budynków wolnostojących do tworzenia placówek rodzinnych i zawodowych rodzin zastępczych,

4. Zapobieganie wykluczeniu społecznemu pełnoletnich wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz rodzin zastępczych - jako działania wspomagające prawidłowe funkcjonowanie, pełnienie ról społecznych i integrację ze środowiskiem realizowane poprzez:

- a) wspieranie w realizacji Indywidualnych Programów Usamodzielnienia,
- b) zapewnienie dostępności do poradnictwa specjalistycznego w szczególności psychologicznego i pedagogicznego,
- c) umożliwienie okresowego pobytu w mieszkaniu chronionym,

- d) motywowanie do nabywania i podnoszenia kwalifikacji zawodowych,
- e) rozwijanie i upowszechnianie form aktywnej integracji,

IV. Przewidywane efekty programu

- a) Wypracowanie spójnego i skutecznego systemu kompleksowej pomocy dla rodzin z problemami,
- b) Przełamanie niechęci do korzystania przez rodziny i usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej z oferowanych form wsparcia,
- c) Poprawa funkcjonowania rodzin - nabycie kompetencji wychowawczych i wiedzy psychologiczno-pedagogicznej przez rodziców oraz umiejętności rozwiązywania problemów i radzenia sobie w sytuacjach trudnych,
- d) Poprawa sytuacji dzieci pozbawionych opieki i zainteresowania rodziców; odbudowa więzi i prawidłowych relacji,
- e) Ograniczenie liczby dzieci umieszczonych w różnych formach opieki zastępczej,
- f) Zwiększenie liczby niespokrewnionych i zawodowych rodzin zastępczych,
- g) Skrócenie pobytu dzieci w formach pieczy zastępczej na rzecz szybkiego powrotu do rodziny naturalnej,
- h) Pozyskanie lokali i tworzenie rodzinnych oraz instytucjonalnych form opieki nad dzieckiem,
- i) Ograniczenie dysfunkcji stanowiących przeszkodę w prawidłowym przebiegu procesów rozwoju i socjalizacji małoletnich.

V. Realizatorzy programu

- a) Samorządowe jednostki organizacyjne działające w obszarach polityki społecznej miasta,
- b) Instytucje, urzędy, sąd, policja, organizacje społeczne i stowarzyszenia działające na rzecz pomocy dziecku i rodzinie,

VI. Sposób finansowania programu

Zakłada się, że działania ujęte w Programie zostaną częściowo zrealizowane w ramach budżetów poszczególnych realizatorów jako zadania statutowe i regulaminowe.

Dodatkowego dofinansowania ze strony samorządu wymagać będzie :

- a) propagowanie idei rodzicielstwa zastępczego (organizacja kampanii społecznych i akcji medialnych),
- b) zatrudnienie specjalistów do pracy z rodziną (asystenci rodzinni, psychoterapeuci, terapeuci, socjoterapeuci),
- c) tworzenie placówek rodzinnych,
- d) dostosowywanie infrastruktury opiekuńczej do aktualnych potrzeb i wymogów prawa.

Niektóre z zadań mogą być sfinansowane ze środków zewnętrznych.